

Teorifordypninger på masterprogrammet

Det vært en del diskusjon om teorifordypningsemnene på masterprogrammet. Derfor en det grunn til å diskutere hvilken utforming disse emnene bør ha. Nedenfor følger en beskrivelse av tre ulike modeller for slike emner.

Modell 1. Fleksible teorifordypninger basert på lærernes teoretiske interesser

I 2006 ble det bestemt å dele det store teorikurset på masterprogrammet i to. En obligatorisk del for alle studentene, SOS4001, og en del med spesialisert teori. Følgende hovedideer lå bak forslaget:

- Teorifordypningsemnene skal ta for seg enkeltretninger i sosiologisk teori.
- Teorien som blir behandlet, vil normalt kunne gjelde for flere eller alle samfunnsområder.
- Teorifordypning skal ikke være faste og finnes regelmessig på programmet.
- Retningene som skal behandles, skal velges delvis med hensyn til hva lærere ønsker å undervise ut fra hva de for tida holder på med av forskning eller annen faglig aktivitet.

Erfaringene så langt er at det er vanskelig å realisere disse ideene, og at det også er visse ulemper med et slikt opplegg:

- Det kan være urealistisk å forutsette at det finnes et stort antall "enkeltrretninger" som skal variere (for eksempel hvis fire skal byttes ut etter en gang må det være 8 enkeltretninger det skal undervises i løpet av 2 år).
- I praksis viste det seg vanskelig å variere. Lærerne uttrykte interesser for "faste" kurs.
- Fleksibilitet er også vanskelig å få til med dagens ordning: Pensum bør være klart ca. 8-9 måneder før kurset arrangeres.
- Lærernes interesser prioriteres fremfor studentenes. Programmet blir mindre forutsigbart for studenter.
- Det blir forskjell på hvor treffende teoriundervisning studenter får i forhold til sine oppgaveinteresser.

Modell 2. Faste teorifordypninger

Som nevnt ble det fra lærernes side uttrykt interesse for å gjenta teorifordypningskursene. Dette innebærer altså en overgang til en alternativ modell, med faste teorifordypningsseminar. Man kan også tenke seg en blandingsmodell, hvor noen emner er "faste", mens andre varierer. Dette kan være en god modell. Men det bør da være en planmessig utvelgelse av hvilke emner instituttet ønsker at studentene skal tilbys fordypning i. Det bør ikke være slik at det oppstår en fast kurspakke gjennom en utvelgelsesprosess som i stor grad var preget av tilfeldigheter, som for eksempel ledig kapasitet hos lærere i et bestemt tidspunkt.

En variant av en slik modell vil kunne være en fordypning i bestemte tekster – for eksempel bøker med klassikerstatus eller annet.

Modell 3. Teorifordypninger innrettet mot å dekke teoretiske spørsmål i studentenes spesialiseringsområde

Teorifordypningene i det inneværende året innebærer en viss justering av den opprinnelige planen beskrevet under Modell 1. Man har til dels beveget seg i retning av en alternativ modell.

Følgende ideer ligger til grunn for en slik modell:

- På SOS4001 gjennomgår studentene et bredt repertoar av teorier. Disse er i varierende grad relevante i forhold til studentenes planlagte spesialisering.
- Når studenter skal skrive oppgaver, så kan det være vanskelig å knytte dette til teoriundervisningen på SOS4001. Det har blitt hevdet at teoriundervisningen heller har ledet studenter i feil retning enn å bygge opp under oppgavene deres.
- Teorifordypningene skal ta opp teoretiske diskusjoner på det feltet de senere skal skrive masteroppgave. Dette vil bedre deres muligheter til å gå dypere inn i stoffet enn hvis de har mindre teoretisk ballast.
- Dermed kan man få et bedre grunnlag for spesialiseringen i oppgaven. De tar først et kurs som viderefører den felles teoriundervisningen med å fokusere på et smalere sett av diskusjoner, som skal være spesielt relevante for dem. Dernest får de et temaspesialiseringskurs som er rettet inn mot å presentere viktige forskningsbidrag på feltet.
- Dette betyr at det bør organiseres teorifordypningskurs som leder henimot temaspesialiseringskursene, som vanligvis finnes på instituttets seks undervisningsområder.

Hovedinnvendingen som har vært reist mot et slikt opplegg er at masterprogrammet blir et opplegg for ”bindestreks sosiologi”, hvor studentene kun får opplæring i smale spesialiseringer. Følgende svar kan gis:

- Det meste av undervisningen er likevel felles.
- Masterstudiet er en form for spesialisering. Den brede introduksjonen til faget får man på bachelornivå.
- Mye tyder på at studentene har for lite faglig ballast når de starter med oppgavene sine. Det kan være en grunn til at det for mange tar lang tid å fullføre oppgaven. Hvis vi ønsker å beholde den store masteroppgaven, bør vi gi studentene et bedre faglig grunnlag til gjennomføre den.

Kan man tenke seg andre modeller?

Dags beskrivelse av emnene:

En ny type emner – teorifordypning (SOS4...)

Det felles teoriemnet er altså foreslått halvert. Mengden teori er likevel ikke tenkt å bli mindre. Vi foreslår en ny type emne med spesialisert teori. Navnet vi foreslår på slike emner, er teorifordypning. (Den typen emner som nå kalles teorispesialisering, foreslås omdøpt til temaspesialisering.)

Teorifordypningsemnene vil ta for seg enkeltretninger i sosiologisk teori. Eksempler kan være teori om rasjonelle valg, symbolsk interaksjonisme og funksjonalisme. Men det kan også være snevrere spesialiseringer, som f. eks samhandlingsteori.

Mens innholdet i temaspesialiseringer blir definert og avgrenset ved samfunnsområdet det dekker, bestemmes teorifordypning ut fra kjennetegn ved teorien. Teorien som blir behandlet, vil normalt kunne gjelde for flere eller alle samfunnsområder.

Grensa mellom hva som faller inn under et samfunnsområde og hva som faller inn under en teoretisk (sub)retning, er ikke alltid lett å trekke. Blant annet defineres områder i noen grad av tankeretninger. (Sosial ulikhet kan være et eksempel.) Dette bør likevel ikke være noe hinder for å finne fram til interessante teorifordypninger.

Vi foreslår at emnene i teorifordypning ikke skal være faste og finnes regelmessig på undervisningsprogrammet. Snarere bør retningene som skal behandles, velges med delvis hensyn til hva lærere ønsker å undervise ut fra hva de for tida holder på med av forskning eller annen faglig aktivitet. Slik kan også undervisningen bli god. Ulemper med en slik løsning er dels at programmet blir mindre forutsigbart for studenter, dels at det blir forskjell på hvor treffende teoriundervisning studenter vil få i forhold til sine oppgaveinteresser.

Det kan tenkes at teorifordypninger som blant annet er rettet mot masterstudenter som er rekruttert fra andre bachelorprogram enn sosiologi (og kan ventes å ville forfølge en spesialinteresse), bør gå regelmessig og altså utgjøre unntak. Komiteen mener likevel at det er grunn til å være tilbakeholden med å gi slipp på variasjon og nydannelse i disse emnene.

Med kull på åtti studenter bør det gå om lag fire teorifordypningsemner i året.

Undervisningen skjer i seminarer. Det legges vekt på studentaktivitet i form av innlevering av korte "papers" eller muntlige seminarinnlegg enten individuelt eller i grupper.

Hjemmeeksamen er en aktuell eksamensform. Studentene vil få utlevert oppgave (valg mellom to eller tre alternativ) som skal besvares i løpet av en uke. Karakterskalaen A-F benyttes.

Det kan også være aktuelt med en muntlig justerende eksamen. Studentene bør ha en muntlig eksamen i tillegg til den avsluttende, og dette emnet kan egne seg. Ulempen er at eksamen med dette blir kostbar.

Innføringen av dette emnet er det som i første rekke vil føre til at masterprogrammet blir dyrere enn tidligere. I stedet for undervisning av alle under ett, riktignok med noen seminarer, foreslår vi et sett av fire emner som skal undervises og administreres hver for seg. Endringen medfører også en økning i antall eksamener. Om det både skal være hjemme- og muntlig eksamen, blir utgiftene en god del høyere.